

Hem>Domstolsförfaranden>Tvistemål>Bevisupptagning

På privaträttens område kommer pågående ärenden och förfaranden som inleddes innan övergångsperioden löpte ut att fortsätta i enlighet med EU-rätten. Relevant information om Storbritannien kommer att finnas kvar på e-juridikportalen till slutet av 2022 enligt en ömsesidig överenskommelse med Storbritannien.

Bevisupptagning

Skottland

1 Bevisbörd

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Vid bedömningen av bevisning i tvistemål i Skottland görs en sannolikhetsavvägning, och bevisbördan åvilar den part som vill att en viss fråga ska avgöras till deras fördel. För att så ska bli fallet måste de åberopa tillräckliga bevis för att styrka sina argument. Om tillräckliga bevis inte läggs fram i en specifik fråga kan den part som åberopar bevisningen förlora målet i den delen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det finns omständigheter där bevisbördan i en viss fråga ligger på en part men den parten inte är skyldig att lägga fram all eller direkt bevisning till stöd för sin ståndpunkt. Detta är fallet i framför allt fyra situationer:

- i) När en presumtion är till fördel för en part.
- ii) Vid ett notoriskt faktum, dvs. när de frågor som prövas omedelbart kan fastställas med hjälp av källor vars tillförlitlighet inte går att ifrågasätta.
- iii) När en fråga mellan parterna är *res judicata*, dvs. att en sak som redan har varit föremål för en lagkraftvunnen dom inte kan prövas igen.
- iv) När en punkt redan från början formellt godtas av den andra parten.

Det finns tre allmänna presumtionskategorier.

Dessa är följande:

Icke motbevisbara rättsliga presumtioner – dessa är fasta rättsprinciper som inte kan motbevisas eller argumenteras bort genom motbevisning.

Motbevisbara rättsliga presumtioner – mot dessa kan bevis anföras som visar att det i ett visst fall inte med säkerhet går att dra en viss slutsats enbart på grundval av en viss faktisk omständighet. Om ingen bevisning mot slutsatsen läggs fram går det dock sannolikt att dra denna slutsats.

Motbevisbara faktapresumtioner – Dessa grundas på de faktiska omständigheterna i det enskilda målet och bygger på människors gemensamma erfarenheter. När det gäller en motbevisbar faktapresumtion innebär fakta A i regel fakta B. Detta är dock inte alltid fallet och därför godtar domstolen motbevisning.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Det finns inte några lagbestämmelser som reglerar vilken "vikt" man ska lägga vid en viss bevisning. Detta är upp till domaren och juryn att avgöra. Den som har bevisbördan måste visa för domstolen att deras version av de faktiska omständigheterna är mer sannolik än motpartens version.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

En domare kan inte på eget initiativ göra undersökningar i ett mål, eller kalla vittnen eller förhöra dem enskilt. Om en fråga i ett mål måste bevisas prövar domaren frågan på grundval av den bevisning som parterna har lagt fram, och fattar sedan ett beslut i frågan.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Efter att parterna har ingett sina skriftliga inlagor kan de inge en ansökan om bevisförhandling till domstolen. Vid bevisförhandlingen lägger parterna fram den bevisning de vill åberopa i målet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

När domstolen finner att viss bevisning är otillätlig.

För att bevisning ska vara tillätlig måste två villkor vara uppfyllda: bevisningen måste vara relevant och den måste vara förenlig med de bindande bevisreglerna.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Bevis i sakfrågan i ett mål kan läggas fram vid tre olika typer av förhandlingar, nämligen vid bevisförhandling (*proof*), bevisförhandling före svar (*proof before answer*) och vid en rättegång med jury. Bevisförhandling före svar är en bevisförhandling i ett mål där domstolen anser att båda parterna måste höras om såväl de faktiska som rättsliga omständigheterna i målet innan domstolen kan avgöra de rättsfrågor som måste lösas för att den ska kunna fatta ett slutligt beslut i målet. Nästan alla förhandlingar sker i form av bevisförhandlingar eller bevisförhandlingar före svar. Endast ett fåtal mål går till rättegång med jury. Rättegång med jury är endast möjlig i *Court of Session*, för vissa typer av mål, och i den särskilda sheriffdomstolen när det gäller personskador.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevisning tas i regel upp på tre sätt, nämligen i form av muntlig, teknisk och skriftlig bevisning från ett vittne.

Muntlig bevisning innefattar även hörsägen, dvs. när ett vittne enbart förmedlar vad någon såg eller hörde. I möjligaste mån försöker man få vittnen att avge sitt vittnesmål i domstolen, så att de kan förhöras och korsförhöras.

Teknisk bevisning är fysiska föremål som måste inges som "bevisföring". I regel måste åtminstone ett vittne tala till stöd för bevisningen för att den ska vara tillätlig.

Skriftlig bevisning är bevisning som är nedskrivet, tryckt eller registrerat på något annat sätt, t.ex. på kassetband, cd-skiva eller elektroniskt, och bör inges som bevisföring. Sakkunnigvittnen måste i regel avge sitt vittnesmål i domstol, dvs. vittna till stöd för ett sakkunnigutlåtande som ingetts som bevisföring.

Skriftlig bevisning såsom edsvurna utsagor tillåts och godtas i regel som bevisning i tvistemål. Sakkunnigvittnen avger i regel sina utlåtanden i domstol. I många fall uttalar en sakkunnig sig till stöd för ett skriftligt sakkunnigutlåtande som har ingetts som bevisföring.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Huvudregeln är att den bästa bevisningen måste läggas fram i målet. I Skottland läggs större vikt vid muntlig bevisning än andra former av bevisning, eftersom vittnet kan ge en förstahandsredogörelse av vad de har sett eller hört.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

En skriftlig handling krävs i vissa fall. Detta gäller exempelvis för upprättandet av ett avtal som rör mark, i en trust där en person förklarar sig vara ensam huvudman till antingen sin egen egendom eller förvärvad egendom eller vid upprättandet av ett testamente, ett testamentariskt förordnande om förfogande av kvarlåtenskapen (*trust disposition and settlement*) eller en kodicill.

I alla mål där skriftlig bevisning krävs måste originalhandlingen inges, om inte parterna godtar en kopia av originalet eller en kopia som vederbörligen bestyrkts av den som gjort kopian.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Den som åberopas som vittne är i regel skyldig att vittna.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I de fall där ett vittne har rätt att vägra besvara frågor, t.ex. kommunikation mellan en juridisk rådgivare och hans eller hennes klient. Det finns även en allmän regel i skotsk rätt om att en person inte kan tvingas vittna mot sig själv. Ett vittne har rätt att vägra besvara en fråga om ett sanningsenligt svar kan leda till brott eller innebär ett medgivande av äktenskapsbrott, eftersom ett osant svar skulle kunna leda till åtal för mened.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Den som vägrar att vittna kan tvingas till detta vid äventyr av åtal för domstolstrots. Om ett vittne vägrar att vittna går det även att inge en tidigare utsaga från vittnet som bevisning.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Nej. Genom *Vulnerable Witnesses (Scotland) Act 2004* avskaffades "kompetenstestet" för vittnen i brott- och tvistemålsprocesser. Bevisning är därför inte otillätlig enbart för att vittnet inte förstår skyldigheten att avge ett sanningsenligt vittnesmål eller skillnaden mellan sanning och lögn. Det är upp till domaren att mot bakgrund av den samlade bevisningen i målet avgöra om vittnesmålet är tillförlitligt och trovärdigt.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domaren har till uppgift att se till att vittnet frågas ut på ett rättvist sätt när det avger sitt vittnesmål. Domaren måste agera opartiskt. Domaren kan också ställa frågor, t.ex. för att klargöra en fråga som det råder oklarhet i eller leda utredningen i en annan riktning som verkar relevant. Parternas roll är att leda sina respektive vittnen, som sedan kan korsförhöras av den andra parten eller parterna.

Enligt *Vulnerable Witnesses (Scotland) Act 2004* har utsatta vittnen (enligt definitionen i lagen) rätt att ansöka om särskilda åtgärder (t.ex. videokonferens, bildskärm, stödperson) för att hjälpa dem avge sitt vittnesmål. I vissa förfaranden enligt *Children (Scotland) Act 1995* kan ett vittnes vittnesmål också avges via videokonferens.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domstolen har rätt att utesluta bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt, med förbehåll för det övergripande målet om att skipa rättvisa.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om en part i ett tvistemål avger ett vittnesmål tar domstolen hänsyn till partsutsagan tillsammans med annan bevisning som har anförts i målet när den fattar sitt beslut.

Senaste uppdatering: 08/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.